

**Wykładnia umowy kredytu
bankowego. Kredyty
frankowe i złotówkowe.
Komentarz praktyczny
z orzecznictwem. Decyzje
Prezesa UOKiK. Przykłady
klauzul niedozwolonych**
Wydanie 2.

Przejdź do produktu na **ksiegarnia.beck.pl**

Część I

Komentarz praktyczny

Rozdział 1. Kredyt bankowy w polskim prawie bankowym

1. Kredyt
2. Kredyt w ujęciu ekonomicznym
3. Postanowienia niedozwolone
4. Stan prawny z chwili zawarcia umowy
5. Postępowanie Prezesa UOKiK w przedmiocie uznania postanowień umowy za niedozwolone
6. Rozszerzona prawomocność wyroku dotycząca postanowień niedozwolonych

Rozdział 2. Istotne elementy umowy kredytu. Treść umowy kredytu

1. Istotne elementy umowy kredytu
2. Forma pisemna umowy kredytu bankowego
3. Postanowienia umowy kredytu
4. Zasady i termin spłaty kredytu
5. Kwota i waluta kredytu
6. Rozporządzenie dotyczące wskaźników referencyjnych typu LIBOR
 - 6.1. Uwagi ogólne
 - 6.2. Zmiana wskaźnika referencyjnego LIBOR CHF na wskaźnik SARO
 - 6.3. Konsekwencje dla kredytobiorców kredytów indeksowanych/denominowanych do CHF
7. Oprocentowanie umowy kredytu
8. Stosowane wskaźniki referencyjne
9. Sposób zabezpieczenia spłaty kredytu
10. Zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu
11. Terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych
12. Prowizja
 - 12.1. Uwagi ogólne

Część I. Komentarz praktyczny

- 12.2. Umowa kredytu – możliwość przewidywania dodatkowych prowizji i opłat
- 12.3. Prowizja a inne opłaty
- 13. Warunki dokonywania zmian i rozwiązywania umowy
- 14. Wypowiedzenie umowy przez kredytobiorcę
- 15. Warunki zmiany umowy kredytu
- 16. Inne postanowienia w umowach kredytu bankowego
- 17. Strony umowy kredytu
- 18. Kredytobiorca
- 19. Kredytobiorca–konsument
 - 19.1. Uwagi ogólne
 - 19.2. Przeciętny konsument
- 20. Język umowy
- 21. Regulamin
- 22. Obowiązki informacyjne po stronie banku przed zawarciem umowy kredytu
- 23. Obowiązki banku przed zawarciem umowy kredytu w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
- 24. Umowa kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej jako derywat

Rozdział 3. Procesy kredytowe kredytobiorców z bankami

- 1. Wprowadzenie
- 2. Powództwo o ustalenie (art. 189 KPC)
- 3. Powództwo o zapłatę
- 4. Powództwo opozycyjne
- 5. Istotny pogląd Prezesa UOKiK
- 6. Istotne poglądy w sprawie Rzecznika Finansowego
- 7. Czy bankowi należy się wynagrodzenie za udzielenie kredytu (przy orzeczeniu stwierdzającym nieważność umowy kredytu)?
- 8. Obowiązek zwrotu świadczeń lub odstąpienie od umowy
- 9. Stanowisko Prezesa UOKiK oraz Rzecznika Generalnego TSUE w sprawie p. *Dziubak*
- 10. Wynagrodzenie za korzystanie z kapitału
- 11. Obowiązek zapłaty podatku po stronie kredytobiorcy
- 12. Nieuczciwy proces w rozumieniu art. 6 ust. 1 i art. 13 EKPCz
- 13. Kwestia bezstronności sędziego

Rozdział 4. Umowy kredytu bankowego w czasach koronawirusa (COVID-19)

- 1. Uwagi wstępne
- 2. Wzrost kursu CHF
- 3. Wakacje kredytowe

4. Zmiany w zakresie kredytów konsumenckich
5. Umowy kredytu z przedsiębiorcami
6. Istotne akty prawne i komunikaty dla kredytobiorców
w okresie epidemii COVID-19

Rozdział 1. Kredyt bankowy w polskim prawie bankowym

1. Kredyt

Termin „kredyt” nie jest terminem nowym i *per se* nie jest **związany z prawem bankowym**. Potoczne rozumienie kredytu odnosi się do udzielenia finansowania na dokonanie zakupu/inwestycji.

Termin „kredyt”

Kredyt, jak podaje słownik języka polskiego [W. Doroszewski (red.), Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/szukaj/kredyt.html>, dostęp: 19.11.2021 r.], ma trzy różne znaczenia, tj.:

- 1) „forma pożyczania pieniędzy, na określony czas i pod warunkiem ich zwrotu wraz z odsetkami; też: pieniądze pożyczone na tych zasadach”;
- 2) „kupno lub sprzedaż towarów bez pieniędzy z zobowiązaniem uregulowania należności w późniejszym terminie”;
- 3) „prawa strona konta księgowego”.

Z kolei słownik wyrazów obcych wskazuje na łacińskie pochodzenie terminu (od łacińskiego *creditum*), a kredyt definiuje następująco:

- 1) rodzaj pożyczki bankowej: kredyt mieszkaniowy;
- 2) sprzedaż towaru pod warunkiem późniejszej spłaty długu: sprzedać, dać na kredyt (http://www.edupedia.pl/words/index/show/277916_sownik_wyrazow_obcych-kredyt.html, dostęp: 19.11.2021 r.).

W publikacji NBP „Kredyt bankowy jako źródło finansowania działalności” (z 2015 r. – <http://www.ekonomik.rzeszow.pl/attachments/article/643/SKRYPT.pdf>, dostęp: 19.11.2021 r.) autorzy nie przytaczają definicji kredytu. Odwołują się jedynie do ustawo-

wej definicji umowy kredytu z art. 69 ust. 1 PrBank (s. 22). Podobnie w publikacji „Kredyt i pożyczka to nie to samo” (https://www.nbp.pl/edukacja/dodatki_edukacyjne/przeglad_abcabczbntc6/3.pdf – dostęp: 21.3.2020 r.) NBP nie definiuje pojęcia kredytu, wskazując jedynie, że w przeciwieństwie do umowy pożyczki środki przekazywane kredytobiorcom w ramach udzielonego kredytu pochodzą z depozytów (a zatem zgodnie z treścią publikacji banki nie są właścicielami pożyczonego w ramach kredytu kapitału). W publikacji K. Wójcickiej z KNF, Kredyt bankowy i pożyczka – czy znaczy to samo? (https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Kredyt_bankowy_i_pożyczka_Wojcicka.pdf, dostęp: 19.11.2021 r.) kredyt został zdefiniowany jako umowa, w której jedną stroną jest bank/SKOK, a drugą kredytobiorca. Przy czym ww. definicja nie stanowi definicji kredytu, ale faktycznie opisuje umowę kredytu w rozumieniu art. 69 ust. 1 PrBank.

Autorzy publikacji bankowych odwołują się do definicji ustawowych regulujących nie kredyt *per se*, ale umowę kredytu bankowego w PrBank.

Z tego względu należy przychylić się do poglądu prof. Z. Ofiarskiego (Z. Ofiarski, Prawo bankowe, Kraków 2004, s. 115 – przy czym należy tu podkreślić, że Z. Ofiarski mówi o braku ogólnej legalnej definicji kredytu w ustawodawstwie bankowym; Z. Ofiarski, Prawo bankowe. Komentarz, Warszawa 2013, s. 115) i śp. prof. dr. hab. R. Kaszubskiego (R. Kaszubski, A. Tupaj-Cholewa, Prawo bankowe, Warszawa 2010, s. 50), iż polskie prawo bankowe nie zawiera legalnej definicji instytucji kredytu [odmiennie: W. Srokosz – w: E. Fojcik-Mastalska (red.), Prawo bankowe, Wrocław 2009, s. 217, który utożsamia termin kredyt z umową kredytową]. I co ważne, błędem jest uznanie, że **instytucja kredytu jest tożsama z instytucją umowy kredytu**. Przy czym, odnosząc się pokrótce do wyrażonego przez siebie poglądu w Komentarzu do PrBank [w: H. Gronkiewicz-Waltz (red.), Prawo bankowe. Komentarz, Warszawa 2013, s. 241] – a mianowicie do uznania, iż na gruncie polskiego prawa bankowego możemy mówić o instytucji kredytu *sensu largo* i *sensu stricto* [w opinii Autorki, kredyt *sensu largo* obejmował poza umową kredytu bankowego, umowę kredytu konsumenckiego oraz inne przepisy regulujące udzielanie kredytu,

a kredyt *sensu stricto* dotyczył wyłącznie umowy kredytu (bankowego) – H. Gronkiewicz-Waltz (red.), Prawo bankowe. Komentarz, s. 241, podobnie: A. Kawulski, Prawo bankowe. Komentarz, Warszawa 2013, s. 335]. Należy uznać, że powyższe rozróżnienie pozostaje aktualne. Przy czym za kredyt *sensu largo* należy także uznać te kredyty, które mogą być udzielane przez podmioty inne niż banki i na podstawie innych niż PrBank aktów prawnych. Kredytem *sensu largo* będzie na przykład tzw. **kredyt kupiecki**. Kredyt ten uznawany jest za usługę finansową dokonywaną przez przedsiębiorcę na rzecz innego przedsiębiorcy, gdzie kredyt oznacza odroczoną formę płatności za towar (por. wyr. WSA w Poznaniu z 7.2.2018 r., I SA/Po 1167/17, Legalis; wyr. NSA z 5.1.2018 r., I FSK 343/16, Legalis; art. L–311–1 pkt 6 francuskiego kodeksu konsumenckiego zalicza do instytucji kredytu kredyt kupiecki – <http://codes.droit.org/CodV3/consommation.pdf>, dostęp: 19.11.2021 r.).

Dla przypomnienia, polskie ustawy regulujące udzielanie kredytów (tj. np. PrBank, KredytKonsU itp.) nie zawierają definicji kredytu. Zatem o kredycie *per se* należy mówić i definiować go raczej w ujęciu ekonomicznym aniżeli prawnym [podobnie W. Srokosz, w: E. Fojcik-Mastalska (red.), Prawo bankowe, s. 217 – z tym że mówi on o najszerszym prawno-ekonomicznym ujęciu terminu kredyt].

Podsumowując, PrBank nie zawiera ani definicji legalnej kredytu, ani definicji umowy kredytu. Nie posługuje się także terminem umowy kredytu bankowego.

2. Kredyt w ujęciu ekonomicznym

Warto także zwrócić uwagę na definicję kredytu E. Próchniak i J. Zygałło (E. Próchniak, J. Zygałło, Kredyty bankowe i prawne sposoby ich zabezpieczeń, Warszawa 1997, s. 19), tj. kredyt bankowy jest źródłem finansowania o charakterze celowym, zwrotnym i odpłatnym. Z kolei prof. E. Fojcik-Mastalska uznaje kredyt wprost za kategorię ekonomiczną (E. Fojcik-Mastalska, Prawne formy działania banku w dziedzinie kredytowania gospodarki narodowej, Wrocław 1985, s. 37, 40) i równocześnie za stosunek prawny – instytucję prawną z pogranicza prawa finansowego i cywilnego.

Kredyt w ujęciu ekonomicznym

Analizując instytucję kredytu bankowego w ujęciu ekonomicznym, należy przywołać definicję zaproponowaną przez śp. prof. UW dr. hab. *R. Kaszubskiego*. Jego zdaniem kredyt bankowy to „stosunek ekonomiczny pomiędzy bankiem a kredytobiorcą, którego istotą jest dostarczenie przez bank określonej kwoty środków pieniężnych dla kredytobiorcy pod warunkiem jej późniejszego zwrotu wraz z wynagrodzeniem banku w postaci odsetek i prowizji” (por. *R. Kaszubski, A. Tupaj-Cholewa*, Prawo bankowe, Warszawa 2010, s. 50; podobnie na kredyt bankowy jako społeczny stosunek ekonomiczny zwraca uwagę *A. Strzelecki*, Zarys prawa bankowego, Włocławek 2005, s. 98). Podobną, ale jednak inną definicję kredytu sformułował *W. Pyziół*, który uznaje kredyt za udzielenie jednemu podmiotowi przez drugi udostępnienia zapasów środków pieniężnych [*W. Pyziół*, w: *J. Panowicz-Lipska* (red.), Prawo zobowiązań, część szczegółowa. Tom 8. System prawa prywatnego, Warszawa 2011, s. 326]. Przy czym przy obecnych trendach w bankowości {tj. finansowania z wykorzystaniem długu – np. finansowanie lewarowane [*T. Kawczyński, P. Ziółkowski*, Struktura transakcji finansowania lewarowanego (leveraged finance), MoPBank 2014, Nr 9, s. 10–20], finansowanie typu *mezzanine*} trudno uznać powyższą definicję za aktualną. Banki i inne podmioty udzielające finansowania nie zawsze dysponują zapasami środków pieniężnych i nie muszą wykorzystywać tych zapasów do udzielenia kredytu.

Finansowanie

Warto też zwrócić uwagę, że istotnym składnikiem kredytu jest **zaufanie** (*J. Mojak, Z. Żywko*, Polskie i europejskie prawo bankowe w zarysie, Lublin 2013, s. 249). Przy czym w opinii Autorki zaufanie faktycznie dotyczy obu stron. Błędne jest przekonanie, że to wyłącznie wierzyciel powinien ufać dłużnikowi, iż zwróci mu kredyt wraz z wynagrodzeniem (*J. Mojak, Z. Żywko*, Polskie i europejskie prawo bankowe, s. 249), gdyż także finansowany powinien ufać finansującemu, że ten udzieli mu kredytu w obiecanej wysokości i warunkach uzgodnionych przez strony. W tym miejscu zaznaczyć należy, iż kwestia zaufania dotyczy kredytu zarówno w ujęciu prawnym, jak i ekonomicznym. W każdej sytuacji, w której jedna strona udziela finansowania drugiej, musi istnieć pewna doza zaufania między partnerami/kontrahentami. Finansujący nie zawsze bowiem dysponuje narzędziami (prawnymi) pozwalającymi mu na zweryfikowa-

Zaufanie

nie wiarygodności i wypłacalności potencjalnego finansowanego. Podobnie finansowany ma ograniczone możliwości weryfikacji, czy finansujący jest wypłacalny i czy udzieli mu finansowania w ustalonej wysokości i w ustalonym zakresie.

Patrząc na instytucję kredytu z ekonomicznego punktu widzenia, należy pamiętać o **celu udzielania kredytów sensu largo**. Za główny cel kredytowania uznać trzeba chęć zysku podmiotów finansujących, w tym banków (*P. Bartosiewicz*, Finansowanie jako bezpośrednia inwestycja zagraniczna, MoPBank 2012, Nr 9, s. 84). Przy czym chęć zysku może przejawiać się w różny sposób. Na przykład podmiot finansujący liczy na zarobek z oprocentowania i prowizji kredytu lub biorąc udział w finansowaniu projektu (*project finance* – np. udzielenie finansowania na przedsięwzięcie infrastrukturalne, np. budowa elektrowni), liczy na zyski uzyskane z przedsięwzięcia (np. jako wspólnik lub zastawnik na udziałach spółki celowej, tzw. SPV – *special purpose vehicle* – zwykle osoby prawnej powołanej wyłącznie do obsługi inwestycji w ramach *project finance*; przy założeniu, że SPV ma formę spółki z o.o.). Podmiot może być również zainteresowany przejęciem kontroli nad kredytobiorcą (przez np. konwersję długu względem podmiotu finansującego na kapitał zakładowy kredytobiorcy). Takie działanie może być bardziej opłacalne dla podmiotu finansującego, także w kontekście inwestycji długoterminowej. Wreszcie, jeżeli nie będzie możliwe uzyskanie czy też przejęcie kontroli nad kredytobiorcą, podmiot finansujący może stać się wspólnikiem/akcjonariuszem kredytobiorcy posiadającym głos w podejmowaniu decyzji w przedmiocie strategii kredytobiorcy – co byłoby niemożliwe lub utrudnione w inny sposób (np. przez zwykły zakup udziałów lub akcji). Kolejnym celem udzielenia finansowania może być **chęć rozwoju działalności podmiotu finansującego i zamiar zainwestowania w inne obszary działalności gospodarczej**. Może to być związane ze strategią ekspansji biznesowej finansującego lub zamiarem zmiany przedmiotu działalności gospodarczej. Weźmy pod uwagę na przykład banki, które mogą być zainteresowane inwestycjami w podmioty prowadzące odmienną działalność gospodarczą, z uwagi na przeregulowanie rynku bankowego i rosnące w związku z tym ryzyko prawne [por. *P. Zapadka*, Usługi bankowości inwestycyjnej, Warszawa 2012, s. 14; przy czym

Cel udzielania
kredytów sensu
largo

P. Zapadka wskazuje na liberalizację, deregulację i zwiększającą się w związku z tym konkurencję jako przyczynę zainteresowania banków inwestowaniem w inne obszary działalności. Należy częściowo zgodzić się z tym poglądem, gdyż w ostatnich latach (licząc od tzw. III Bazylei – rok 2008) można zaobserwować trend zwiększonej regulacji (w sumie przeregulowania sektora bankowego) zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Można także zauważyć zwiększoną aktywność (również w sferze legislacyjnej) organów ochrony konkurencji. Te właśnie aspekty oraz konkurencja ze strony podmiotów niebankowych (np. firm pożyczkowych), jak również presja ze strony klienta powodują, że banki mogą szukać innych źródeł zysku aniżeli działalność *stricto* bankowa (także w zakresie finansowania). Ponadto ostatnie orzeczenia sądowe niekorzystne dla banków również mogą spowodować ograniczenie działalności kredytowej banków]. Kwestia **opłacalności działalności bankowej** *per se* nie może być bowiem pomijana w aspekcie udzielania kredytów. Skoro działalność kredytowa podlega coraz surowszym i obszerniejszym regulacjom, zasadne staje się pytanie o przyszłość udzielania kredytów przez banki. **Ryzyko prawne** (a więc związane zarówno z obszernością regulacji, jak i z częstotliwością zmian przepisów) stanowi jedno z ważniejszych ryzyk w działalności banku. O ryzyku związanym z udzielaniem kredytu niewiele się mówi w kontekście sporów na tle umów kredytu bankowego. A przecież bank, udzielając kredytu, ryzykuje, że straci swoje środki (udostępniane kredytobiorcy w ramach kredytu), wynagrodzenie (z tytułu odsetek i prowizji), a także może i płynność (jeśli w portfelu banku będzie znaczna ilość takich niespłacanych kredytów). Udzielanie kredytu w znaczeniu ekonomicznym pozwala na realizację określonych celów kredytobiorców, ale dla banku wiąże się z ryzykiem, o czym nie należy zapominać w kontekście rozszerzonej ochrony konsumentów – kredytobiorców. Gdyby banki nie udzieliły kredytu, kredytobiorcy nie mieliby skąd uzyskać środków na zakup nieruchomości, np. na cele mieszkaniowe. Udzielanie finansowania wpisuje się bowiem w ekonomiczną rolę kredytu i jego pozytywnego wpływu na rozwój gospodarki, w tym na konsumpcję (por. Prezentację *E. Radziszewskiego* z KNF, <https://docplayer.pl/9816243-Banki-i-system-bankowy-kredyt-cel-i-znaczenie-w-gospodarce-i-spoleczenstwie>

-z-uwzględnieniem-aspektow-praktycznych-umowy.html; dostęp: 30.11.2021 r.).

Kredytem bankowym jest kredyt, o ile udziela go bank (w rozumieniu art. 2 PrBank, tj. bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym). Zatem kredytem bankowym nie będzie np. kredyt konsumencki udzielany przez instytucję pożyczkową, ale będzie nim kredyt konsumencki udzielony przez bank.

Podstawowym przepisem regulującym umowę kredytu jest art. 69 PrBank. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Umowa kredytu bankowego jest **umową nazwaną, dwustronną, dwustronnie zobowiązującą, wzajemną, konsensualną i odpłatną**. Jest umową podmiotowo kwalifikowaną, gdyż kredytodawcą może być wyłącznie uprawniony podmiot, tj. bank. Umowa kredytu tworzy między stronami zobowiązanie o charakterze ciągłym (por. wyr. SN z 7.3.2014 r., IV CSK 440/13, Legalis).

Umowa kredytu bankowego powinna mieć **formę pisemną**. W ramach umowy kredytu bankowego każda ze stron umowy zobowiązuje się do spełnienia świadczenia:

- 1) **bank:** do oddania kredytobiorcy do jego dyspozycji na czas oznaczony w umowie kwoty środków pieniężnych przeznaczonych na realizację konkretnego celu na warunkach określonych w umowie kredytu bankowego;
- 2) **kredytobiorca:** do wykorzystania tej kwoty zgodnie z warunkami umowy kredytu bankowego i do terminowego zwrotu wykorzystanego kredytu z odsetkami i z prowizją.

Co istotne, w wyniku zawarcia umowy kredytu **nie dochodzi do przeniesienia własności środków pieniężnych z banku na kredytobiorcę**, jak to ma miejsce w umowie pożyczki [a do-

Kredyt bankowy

Umowa kredytu bankowego

Forma umowy i zobowiązania stron

kładnie art. 720 § 1 KC; podobnie umowa kredytu jest umową konsensualną, a umowa pożyczki umową realną; por. wyr. SA w Łodzi z 1.10.2018 r., I ACa 1430/17, Legalis: „Umowa pożyczki jest umową realną, do zawarcia której wymagane jest, oprócz złożenia zgodnych oświadczeń woli, dla wywołania skutków nią zamierzonych, również wydanie rzeczy, tj. przekazanie określonej w umowie kwoty pożyczki (art. 155 § 2 KC)(...)”]. Kredytobiorca staje się jedynie **dysponentem środków pieniężnych** uzyskanych od banku na podstawie zawartej umowy kredytu bankowego. Kredytobiorca ma prawo dysponować tymi środkami, ale z pewnymi ograniczeniami. Ma on bowiem obowiązek przeznaczyć te środki pieniężne na realizację określonego celu. Cel ten powinien być wskazany wprost w umowie kredytu bankowego (np. na cel zakupu lokalu mieszkalnego). Kredytobiorca jest także zobowiązany do terminowego zwrotu kredytu z odsetkami i zapłaty prowizji z tytułu udzielonego kredytu.

Umowa kredytu bankowego jako umowa odpłatna

Pamiętajmy, że **umowa kredytu bankowego jest z zasady umową odpłatną**. Obowiązek zapłaty odsetek i prowizji przez kredytobiorcę został wskazany wprost w głównym przepisie dotyczącym umowy kredytu bankowego, tj. w art. 69 ust. 1 PrBank – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, **zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu**. Oznacza to, że nie ma podstaw prawnych, aby uznać, że udzielanie kredytu bankowego jest czynnością nieodpłatną i że bank nie ma prawa domagać się od kredytobiorcy zapłaty za udzielenie kredytu. Inaczej rzecz wygląda przy umowie pożyczki, gdyż tu zasadą jest nieodpłatny charakter umowy pożyczki.

Czynność bankowa

Warto też podnieść, że udzielanie kredytów stanowi **czynność bankową** w ścisłym tego słowa znaczeniu. Zostało to wskazane w art. 5 ust. 1 PrBank, w którym wymienia się udzielanie kredytów jako czynność bankową (dokładnie w pkt 3 tego przepisu). Uważa się, że czynność bankowa udzielania kredytów stanowi obok dzia-

łałości depozytowej podstawowy przedmiot działalności bankowej (J. Gliniecka, J. Harasimowicz, Zasady polskiego prawa bankowego i dewizowego, Bydgoszcz 2000, s. 54; P. Zapadka, Usługi bankowości inwestycyjnej, s. 131).

Doktryna posługuje się pojęciem „względny monopol bankowy” (B. Smykla, Prawo bankowe. Komentarz, Warszawa 2011, s. 300). Termin ten oznacza, że z zasady jedynie banki i wskazane ustawowo podmioty są uprawnione do udzielania kredytów.

O szczególnej randze czynności bankowych i ochrony uczestników obrotu gospodarczego przed wykonywaniem takich czynności bankowych przez podmioty nieuprawnione świadczą m.in. przepisy art. 170 i 171 ust. 1 PrBank.

Warto tu też wskazać na następujące orzeczenia sądów dotyczące czynności bankowych.

Przykłady z orzecznictwa

Post. SN z 29.3.2018 r., II CSK 652/17, Legalis

Problem zastosowania właściwej sankcji w stosunku do czynności bankowych dokonywanych przez podmioty niebędące bankami był już rozważany w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z 23.2.2017 r., V CSK 361/16, Sąd Najwyższy przyjął, że umowa, która mieściłaby się w katalogu czynności bankowych, lecz została zawarta przez podmiot niebędący bankiem, podlega ocenie na podstawie art. 58 § 1 w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 PrBank. Dalsze wątpliwości w odniesieniu do tego stanowiska rozważone i wyjaśnione zostały w uchwale Sądu Najwyższego z 10.3.2017 r., III CZP 109/16 (OSNC 2017, Nr 12, poz. 137), w której Sąd Najwyższy stwierdził, że sankcje cywilnoprawne związane z dokonaniem czynności bankowych, o których mowa w art. 5 PrBank przez podmiot nieposiadający stosownego zezwolenia określa art. 170 tej ustawy. Tak samo przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z 22.3.2017 r., III CSK 112/16. Zagadnienie powyższe można zatem uznać za wyjaśnione.

Uchw. SN z 10.3.2017 r., III CZP 109/16, Legalis

Sankcje cywilnoprawne związane z dokonaniem czynności bankowych, o których mowa w art. 5 PrBank, przez podmiot nieposiadający wymaganego przez prawo zezwolenia, określa art. 170 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Wyr. SN z 23.2.2017 r., V CSK 361/16, Legalis (teza Nr 2)

Przepisy art. 5 i art. 170 ust. 1 PrBank dotyczą wykonywania czynności bankowych i z natury rzeczy odnoszą się do podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w tym zakresie. Trudno w tej sytuacji przyjąć, że art. 170 ust. 2 PrBank mógłby być interpretowany w oderwaniu od ust. 1 i w konsekwencji stosowany również wobec osób będących drugimi stronami tych czynności. Inaczej mówiąc, opowiedzenie się za poglądem, że sankcje cywilne naruszenia zakazu wynikającego z art. 5 ust. 4 PrBank, zostały zamieszczone wyłącznie w art. 170, oznaczałoby, że efektywność zakazu dokonywania czynności bankowych przez podmioty nieuprawnione byłaby w odniesieniu do przyjmowania wkładów pieniężnych iluzoryczna. W szczególności istnienie tego zakazu nie zapewniałoby efektywnej ochrony przed działalnością tzw. piramid finansowych. Taka ochrona wynika natomiast z zastosowania przewidzianej w art. 58 § 1 KC sankcji bezwzględnej nieważności do „umowy inwestycyjnej” dotyczącej wkładu pieniężnego. W szczególności świadczenia wynikające z takiej umowy są nienależne (art. 410 § 2 KC) i podlegają zwrotowi na podstawie art. 405 i n. w zw. z art. 410 § 1 KC. Takie rozwiązanie może być postrzegane jako skutecznie przeciwdziałające powstawaniu tzw. piramid finansowych, których uczestnicy nie będą mogli liczyć na uzyskanie korzyści z udziału w takich przedsięwzięciach.

Post. SA w Krakowie z 17.5.2016 r., I ACz 820/16, Legalis

Treść art. 5 ust. 1 i 2 PrBank nie daje podstawy do stwierdzenia, że umowa cesji wierzytelności zawarta z bankiem przez podmiot trzeci, mająca za przedmiot niezaspokojoną należność banku wobec kredytobiorcy, której źródłem jest czynność bankowa w postaci udzielenia kredytu, może być zaliczona do kategorii czynności bankowych w rozumieniu tego przepisu.

Uchw. SN z 19.3.2010 r., III CZP 6/10, Legalis

Bankowemu tytułowi egzekucyjnemu może być nadana klauzula wykonalności, jeżeli w tytule tym czynność bankowa, z której wynikają dochodzone roszczenia, wskazana jest w sposób umożliwiający jej zindywidualizowanie i zakwalifikowanie jako czynności bankowej.

W dyskusji o umowie kredytu bankowego nie można pominąć dwóch kolejnych aktów prawnych dotyczących udzielania kredytów, tj.: KredytKonsU oraz KredytHipU. Ustawy te wprowadziły dodatkowe podgrupy kredytu – a mianowicie **kredytu konsumenckiego i kredytu hipotecznego**.

Oba akty prawne stanowią implementację dyrektyw: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z 23.4.2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz. UE L Nr 133, s. 66 ze zm.) i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z 4.2.2014 r. w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniająca dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) Nr 1093/2010 (Dz.Urz. UE L Nr 60, s. 34 ze zm.).

Co ciekawe, obie ustawy definiują umowy kredytu konsumenckiego i umowę kredytu hipotecznego.

Na przykład umową **kredytu konsumenckiego** jest umowa o kredyt w wysokości nie większej niż 255 550 zł (w dyrektywie mowa o kwocie 75 000 euro) albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi, a także umowa o kredyt niezabezpieczony hipoteką, który jest przeznaczony na remont domu albo lokalu mieszkalnego, w tym w wysokości większej niż wysokość określona w ust. 1, tj. 255 550 zł (art. 3 ust. 1 i 1a KredytKonsU). Podobnie za umowę o kredyt konsumencki uważa się m.in. umowę pożyczki czy umowę kredytu w rozumieniu PrBank (art. 3 ust. 2 pkt 1 i 2 KredytKonsU), co oznacza, że kredyt bankowy w rozumieniu art. 69 PrBank może być uważany za kredyt konsumencki, o ile są spełnione przesłanki z art. 3 ust. 1 i 1a KredytKonsU.

Kredyt konsu-
mencki

Przykład

Bank XYZ udzielił *Janowi W.* (mającemu status konsumenta na moment zawierania umowy) kredytu w kwocie 20 000 zł na zakup sprzętu ogrodowego. Taka umowa będzie podlegać zarówno przepisom PrBank, jak i KredytKonsU. Przy czym KredytKonsU ma charakter ustawy szczególnej w stosunku do PrBank.

Z kolei KredytHipU definiuje **umowę kredytu hipotecznego** jako umowę, w ramach której kredytodawca udziela konsumentowi kredytu lub daje mu przyrzeczenie udzielenia kredytu zabezpieczonego hipoteką lub innym prawem związanym z nieruchomością

Umowa kredytu
hipotecznego

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl